

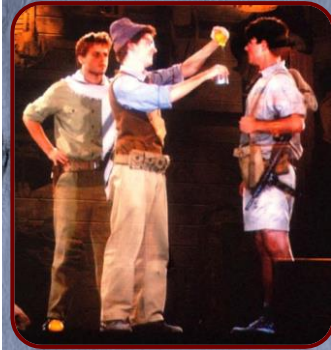

גיוס חוץ לארץ במלחמת העצמאות

החודש החלטנו להקדיש את העיתון לנושא גיוס חוץ לארץ [גח"ל]. סיפור הגח"ל הוא סיפור הגעתם לארץ של העולים החדשים, ניצולי השואה, בשיא מלחמת העצמאות על-מנת לקחת חלק בלחימה. גם השנים שבין סוף מלחמה"ע ה-2 לגיוס בארץ הן סאגה מרשימה שלא מסופרת דיה; מחנות העקורים, ה"ברירה", ספינות המעפילים, האימונים בקפריסין ב"שורות המגינים".

לא רק עולים מאירופה גויסו במסגרת גיוס חו"ל והבאנו בפניהם הפעם גם את סיפורו של ה"קומנדו הצרפתי" שרבים מלוחמיו היו עולי מדינות צפון אפריקה.

כבסיס, נביא בפניהם פסקה מתוך ספרו של ברן (האלוף אברהם אדן), "עד דגל הדיו". הפסקה פותחת את הפרק "גיבושה של פלוגת גח"ל", וברן, במתכוון או שלא במתכוון הצליח לכלול בעמוד אחד את הרבדים השונים בסיפור הגח"ל.

מתוך מיצג "יד
לגח"ל ולניצולי
השואה במלחמת
העצמאות"

גיבושה של פלוגת
גח"ל

תמונת החודש

דבר המשורר

משולחננו

חיילי גח"ל,
אימון ברובה.
במחנה ישראל

מתוך: "עד דגל הדיו", גיבושה של פלוגת גח"ל.

"...סדרת החילופין ירדה גם עד לפלוגתי. לפני הקרב על באר שבע התלווה למטה הגדוד חיים גורי, עתה דרשו שאקבלו בסמ"פ. לא התלהבתי מהחלפת הסמ"פ. את חיים גורי לא הכרתי, חששתי מסמ"פ שהוא איש רוח, אך אינו איש מעשה, בנדרש למלחמות. לימים שמחתי על ההחלפה, הייתה לו גישה בלתי אמצעית לחיילי הגח"ל, הוא הרבה לשוחח איתם, הבין לרחשי-לבם ופעל לקירוב הלבבות בינם בין מפקדיהם. הביטוי שנתן לרגישותו לחוויות שקלט, הוסיפו צבע לחיינו היום יומיים.

חיים גורי הגיע אלינו לאחר תקופת שליחות בחוץ לארץ, אליה נשלח על-ידי מטה הפלמ"ח. במאי 1947 יצא למרכז אירופה ופעל בתחומי ארגון ה"הגנה" וה"בריתה" בקרב הנוער היהודי ששרד בהונגריה, אוסטריה וצ'כוסלובקיה. כשפרצה המלחמה דרש לחזור מיד לארץ. נערכה התארגנות של המגורים שהתבצעה בשיטת ה"חאפ". גם מפקדת הפלוגה עברה לבית צנוע ועל חומתו נתלה שלט קטן - "פלוגת ברן".

במרכז המ"פ אברהם אדן [ברן]

"בעודנו בהתארגנות הגיעה לגדוד תגבורת. מטה הגדוד החליט להוציא מפלוגתי חיילים ממוצא מרוקאי ולמלא את השורות באנשי התגבורת החדשה, שהיו דוברי אידיש. שמחתי על ההחלטה שנועדה להביא את הפלוגה להומוגניות. קשיי המשמעת שהיו לי עם החיילים ממוצא מרוקאי, היו מרובים. היו בקרבם מנהיגים מקובלים רבי השפעה, והאנשים נטו למלא פקודות של הפיקוד הרשמי, רק לאחר קבלת אישור מנהיגיהם. למזלי, ידי מנוסי, המ"מ שלהם קנה את אמונם, אך לאיש מלבדו לא הייתה השפעה עליהם."

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

המפגש בין העולים לוותיקים

"...בחוץ פרחו הכוכבים. ישבנו באוהל המטבח סביב מדורות בנזין. הטבחים שבפינה נרדמו. המהומה שכבה זה עתה. טעם רע עמד על דל השפתיים, ובנשמה ריקדו הצללים הכבדים. - "אנחנו בשר תותחים", צעקו, "לגיון הזרים". "ארץ-ישראליים מסתדרים, אותנו שולחים למות. כמו בלטרון". מילה אחת עקומה מאוד ורעה שוטטה באוויר וניצבה: "גסטאפו" --- "מה אנחנו, לא בני אדם? מה יש?" - תפסיקו לפטפט, אתה יודע מה שאתה מדבר? מי מסתדר? בבתי-הקברות מונח דור שלם של ארץ-ישראליים. - דור שלם של ארץ-ישראליים, ודאי ודאי."

***לקריאת המשך הקטע לחצו כאן.**

חיים גורי, "הרוס הרוס את מחיצת הזרות".
מתוך ספר הפלמ"ח

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

חיילי גח"ל ומפקדם, פילון
פרידמן, שלישי משמאל.

פילון פרידמן פיקד על מחלקת גח"ל בגדוד השלישי.
ב-20/04/1948 נפל בניסיון הכיבוש השני של מצודת
נבי-יושע. שניים מחייליו (חיילי גח"ל) נפצעו קשה.
בעת הנסיגה, במקום לסגת עם יתר חייליו, נשאר פילון
עם שני הפצועים ונהרג יחד איתם.

התארגנות "הבריחה" באירופה

פעילי בריחה וניצולים
בדרך מגרמניה למחנה
בצרפת

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

"הייתי בלובליאנה שביוגוסלביה ליד הגבול האיטלקי. ציפינו לרכבת. הייתי בראש קבוצה של פליטים והמשטרה היוגוסלבית עצרה שלושה בחורים. ברשותי היה דרכון בריטי מזויף. נכנסתי למפקדה ואמרתי: "מה אירע לבחורים שלי?" - "מי אתה?" הם שאלו. "אני ישראלי, פלשתינאי". ואז אמר לי המפקד: "אתה נוסע לטרייסטה. סע בשלום לא יאונה לך כל רע".

יש שם סרן, וכשיצאתי יצא גם הוא והחל לעקוב אחרי. משום מה הרגשתי שהוא רוצה לדבר איתי. התרחקתי מעט, היה לילה, בסביבות השעה 23.30. הוא הדביק אותי ואמר לי בסרבית: דרוז'ה, אתה נוסע לפלשתינה?"

"כן" - השבתי.

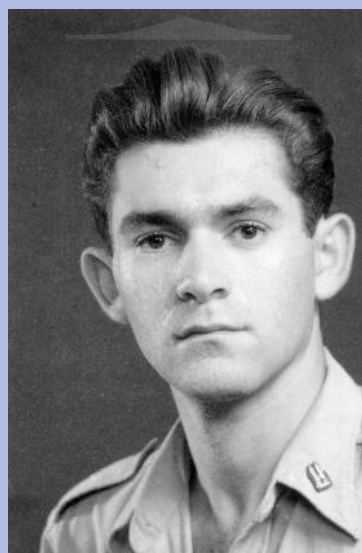
"יש לי שם בן" - אמר הסרן - "ואני מבקש ממך, מסור לו מיד: אמא איננה. אני פה משרת כמיוזר במשמרת הגבול. שילמד מקצוע טוב ושיהיה בן-אדם".

"יפה" - אמרתי - "מה שמו ואיפה הוא נמצא?"

"שמו דוד אלעזר והוא נמצא בקיבוץ שער-העמקים".

זה היה הקשר הראשון עם אבא של דוד (דדו) אלעזר ז"ל.

מולה בן-חיים, מתוך: "מעלילות הבריחה" קובץ כנס פעילי הבריחה באירופה.

בתמונה: דוד (דדו) אלעזר לימים הרמטכ"ל התשיעי.

ובנימה אישית...

"אני זוכרת נסיעה ברכבת בתוך צ'כיה, שהייתה תחת שלטון רוסי. נסענו בתור יוונים שחוזרים לביתם. לרכבת נכנסו חיילים רוסיים, ביקשו מסמכים ואנחנו אומרים: "גריק, גריק (יוונים, יוונים), לא מבינים רוסית". החייל הרוסי בא במבוכה ושלח את חברו להביא מתורגמן יווני. אז נפל עלינו פחד גדול, וכבר ראינו את עצמנו בפח וכבר חשבנו שבמקום להגיע לארץ יביאו אותנו לסיביר. אימת מוות נפלה על כולנו. והנה נפתחת הדלת אל הקרון, החייל נכנס ולידו המתורגמן, שהיה לבוש אזרחית. החייל ביקש ממנו לברר אם אמנם יוונים אנחנו. אך זה הסתכל בנו, אנו הסתכלנו בו, ואחרי שניות אחדות של הסתכלות חודרת, כשחיוך קל נראה על שפתיו, הוא פנה אלינו ב"יוונית" רהוטה בזו הלשון: "אשרי יושבי ביתך, לאן פאהרנייא יידינא?" (לאן נוסעים יהודים?). אנחת הקלה התפרצה מתוך חזנו, כשראינו מיהו ה"יווני" הזה. אחד מאתנו, הלך שבחבורה, קפץ פתאום וענה ללא שהיות: "יקום פורקן מן שמיא. אנו נוסעים ארצה. אהימה, וו די צעדערן בליהן (הביתה, איפה שהלימונים פורחים)". המתורגמן ענה גם כן ב"יוונית", מילים עבריות ואידיש, אשר תמציתן הייתה שהכל יהיה בסדר: "און פאהרט גזונטרהיט (סעו בשלום)!". החייל הרוסי, שעמד כל הזמן על ידו, התפעל מרהיטות לשונו היוונית. המתורגמן אמר בהרמת יד של הרגעה, שהוא יכול לעזוב אותנו, אצלנו הכל בסדר, ומיד שמענו איך החייל אמר למתורגמן: "טוב שאתה נמצא איתנו, אחרת איך היינו מדברים עם הגרקים הללו."

הכותבת היא ציפורה לזשוביץ' אמו של זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח.

מימין: ציפורה, מרדכי (שהיה לבעלה) ויהודית (אחותה).

בדרך לארץ-ישראל — ראש השנה בפדואה, איטליה, ספטמבר 1945

מכשול השפה

"[...] מ"מ היה אומר שאתמול באימונים או בקרב החברה לא הבינו מה זה זהירות שדה מוקשים, לימדתי מה זה [...] אמר שלא הבינו מה זה להתכופף, לימדתי מה זה [...] לא ידעו מספיק עברית כדי שאפשר יהיה ללמד אותם מושגים בציונות, ידיעת הארץ או תולדות ההתיישבות [...] זכור לי שבנגב הדגמתי ליד תעלת מי ביוב שיצאו מן המקלחת, והסברתי את התכנית של העברת מי הירדן לכנרת ולנגב [...] נדמה לי שבעיקר השפיע על אנשי הגח"ל הלימוד השימושי, של מילים וביטויים ליום יום. למשל, ביקשו שאלמד אותם 'איך מתחילים עם בחורה' והיה להם לא נעים שאני בחורה..."

תהילה עופר, חטיבת יפתח, עלתה לארץ ב-1947.

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

מטה חזית ד'

א' / 1940

19 בינואר 1940

מכתב ששלח יגאל אלון למפקדי החטיבות
בחזית הדרום העוסק בקליטתם העולים
החדשים ולימודם עברית.

מפקדי חטיבות 12
מפקדי מחוזות

קצין שליטה חזיתי
קת. חזיתי

מספר העולים הפטורמים ליחידות חזית ד' גדול והולך. בכמה
גדודים מחוזות חס רב. גם החגורה העתידה להגיע לגדודים אף היא
החיה בעיקרה מקרב העולים החדשים כולם יוצאי ארצות שונות ודוברי
בשפות שונות. מעטים מהם שולטים בשפה העברית.

יש להכיל בהכנייה האמונים את למוד העברית כלמורחבה כאשר
אין כל תקנה ללמד את היחידות ולגאלן כחלכה בשעה הקרב באם לא תחיה
שפה משותפת בין כל אנשי היחידות.

נוסף לכך יש ללמוד שפסגות האבא מחוזות חס את הגורם הראשי
בקליטה העולים הבאים ישר מן האניה אל מחנה הקלט, ויחידותינו צריכות
להטיל על עצמן חובה זאת מחוץ אחבה ומחוץ גישה ציונית ראויה.

יש להכניס להכנייה האמונים לפחות שש שעות בשבוע ללמוד עברית.

יגאל אלון
מפקד חזית

הקומנדו הצרפתי

הקומנדו הצרפתי היה יחידת לוחמים דוברי צרפתית, רובם יוצאי מדינות צפון-אפריקה. הקומנדו, נקרא גם גדוד 75, לחם במסגרת הגדוד התשיעי של הפלמ"ח, בחטיבת הנגב במבצעי "יואב" ו"חורב".

חיילי הקומנדו הצרפתי בנגב. יושב מאחורי ההגה: טדי איתן [תדה דיפרה]

מספר ימים לאחר שיגאל אלון כתב את פקודת "חיסול גדוד 75", נתקבל בלשכתו מכתב מהרמטכ"ל, יעקב דורי, בו מתבקש מפקד חזית ד' להעביר לרס"ן טדי איתן את מכתב ההערכה הבא:

"בדו"חות שקיבלתי, נמסר לי כי אתה בראש פלוגתך, בצעתם פעולות קרב מזהירות במבצעי "עשר המכות" ["יואב"] ו"עין" ["חורב"]. נא קבל הוקרתי המלאה למנהיגות הנאה שהדגמת בפעולות הנ"ל וכן מסור הערכתי לחרוף הנפש של אנשיך בקרבות."
במכתב המלווה המיועד לאלון הדגיש הרמטכ"ל כי המכתב "נשלח דרך ע"מ שתעיין בו גם אתה".

מתוך: טדי איתן, הקומנדו הצרפתי וגדוד 75 במלחמת העצמאות. מיכאל (מיקי) כהן.

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

תמונת החודש

✕ בניו-יורק

הוגד למשה שרת כי ממשלת בריטניה המציאה ראיות משכנעות, שרומניה שולחת ב"פאנים" 15,000 קומוניסטים יהודים למזרח-התיכון. ואם חשובה לכם עזרתה של אמריקה בכסף, נשק ואנשים - יש לבטל מיד את הפלגתן של שתי האניות.

✕ בתל אביב

בן גוריון קיבל את המברק הנרגש של משה שרת, לדעתו הצטרפו גם חיים ויצמן, נחום גולדמן, גולדה מאיר ועוד פעילים ציונים. כולם חששו שארה"ב תסתלק מתמיכתה בתכנית החלוקה של א"י.

✕ בבורגס

הרכבות המשיכו לנוע, העלייה לאניות הייתה בעיצומה, הסיפונים התמלאו באנשים - והנה מברק מהסוכנות לשאול אביגור: להקפיא את מבצע ה"פאנים"!

✕ ירושלים

ויכוחים, דיונים והתרוצצויות בין מקבלי ההחלטות. ד"ר משה סנה התפטר מהנהלת הסוכנות כי התנגד להחלטת ביטול/עיכוב ההפלגה.

✕ בפריז

4.12.47 העביר שאול אביגור מכתב לשרת: אם תופסק העלייה המאורגנת בכפייה - לא יביא הדבר להפסקתה, והיא תמשיך באמצעות ערוצים אחרים ופעילים אחרים. ומה עם 15,000 יהודים היושבים על המזודות בעיצומו של חורף? עיכוב נוסף של ה"פאנים" עלול לגרום לשינוי בעמדת השלטונות הרומניים, והמבצע כולו יבוטל. לא ייתכן ביטול היציאה.

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

בסופו של דבר עוד בים עלו חיילים בריטים לא חמושים לספינות וניווטו אותן לקפריסין, שם הורדו המעפילים. רבים מהם הצטרפו ל"שורות המגינים".

שתי הספינות, "פאן יורק" ["קוממיות"] ו"פאן קרשנט" ["קיבוץ גלויות"] היו ספינות המעפילים הגדולות במפעל ההעפלה.

הקטעים לקוחים מתוך אלבום "ספינות המעפילים" באוצר תמונות הפלמ"ח.

דבר המשורר

תגבורת / חיים גורי

לא עָצְרוֹנוּ בַשֶּׁעַר, לאַ בָּשְׂרוּ עַל בּוֹאֲנוּ
לאַ הוֹרוּ בְּאֶצְבַּע הַמְּרָאָה עַל גִּבּוֹנוּ בַּעֲבָרְנוּ,
כִּי עוֹד בְּקִפְרִיסִין לֹא שָׁמְעוּ עֲלֵינוּ.

כִּי לֹא אָמְרָנוּ מֶלֶה שְׁלֹא נִשְׁמָעָה
וְלֹא נִשְׁאָנוּ בְּאִמְתַּחַתְנוּ קִמְצוֹץ נְחֻמָּה וְיִשׁוּעָה
לְעִיר הַמְּלוּחָה וְהַסְּדוּקָה וְהַעֲיִפָּה הַבּוֹכָה בְּלֵבָנוּ.
הִלְכְּנוּ בְּרַחוּבוֹת, שָׁקֵבְצוּ פָּאֲרוֹר בְּבוֹא הַקּוֹלוֹת,
בֵּין יוֹרְדֵי מַחֲלוֹת וְעוֹלֵי סוּלָלוֹת,
וּלְמַעַן הָאֵמֶת לֹא הָיָה זְמַן לֹא לָנוּ וְלֹא לְסַחֲוֹרְתָנוּ.

אָמְרוּ טוֹב שְׁבֹאֲתֶם, פֹּה חֲסֵרִים אֲנָשִׁים וְדָבָרוּ בְּשִׁפְתָנוּ.
עֲלִינוּ עַל גִּגּוֹת וּבָאֲנוּ בְּחִלּוֹנוֹת וְהִנֵּמְכְנוּ רָאשֵׁינוּ.
וְרֹאֲיֵנוּ אֶת אֲשֶׁר יִשְׁאַר לְעֵלְמָא וְעֵלְמִי עֵלְמִיָּא בְּעֵינֵינוּ.
אָנָּה, שְׁמַע קוֹלָנוּ!

מתוך: גורי, השירים, כרך ב'.

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

משולחננו

ביום שני, ה-9/1 במאה מנהלי בתי ספר של רשת "אורט" השתתפו ביום עיון בבית הפלמ"ח. לאחר הרצאה של האלוף יאיר נווה נכנסו המנהלים לסיורים, בתצוגות "מסע פלמ"ח" ו"יד לגח"ל". מקווים לפגוש אותם ואת תלמידיהם בשנה הבאה!

האלוף יאיר נווה בהרצאה באולם "מלווי השיירות"

ב28/01 יצא צוות המוזיאון לסיור בקיבוץ נען, חולדה, מצפה הראל ובית ג'יז. בתמונה: הצוות בבית ג'יז. צילם: זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

"הרוס הרוס את מחיצת הזרות"

"...- אתה בכלל, מי אמר לך לבוא הנה? היית צריך להישאר בברלין עד שהיו חונקים אותך, נבלה.

- הוא ארטיסט, הוא עלוקה החיה על חשבונכם, באיזה צבא היית מעז לדבר ככה? בן, אתה, בן אליך אני מתכוון, אתה שם, היו יורים בכך כמו כלב.

- עזוב אותו, אינו יודע מה שהוא מדבר.

- כל הארץ הזאת בכלל.

- מה יש, רימו אותך? לא טוב לך פה? רצית לבוא ישר ל...

- חבר'ה, תקשיבו. תקשיבו רגע. הי תפסיקו להרעיש מה, הקשיבו!

- אנחנו מקשיבים.

- אף אחד אינו רוצה לשלוח אתכם למות במקומו. אף אחד. דמו של אף אחד אינו יקר מדם זולתו. אנחנו נלחמים יחד. תבינו. יש מקצועות המצריכים ידיעת עברית. זה הכל. ואם העליבו מישהו אז...

בן, אתה יודע. אתה בעצמך אמרת אז, כששאלו מי נהרג, אמרת סתם אחד מהגח"ל.

- אני לא אמרתי כזאת.

- שמענו.

- אני לא אמרתי כזאת. שקר. אני לא אמרתי. אתה שמעת? אמור: אתה שמעת?!

- שמעו שאמרתי.

- שמעו. מי שמע? תתבייש.

- תתבייש? למה אני תתבייש? אני באתי לסוכנות אמרתי שיסדרו לי שיכון. חצי שנה. עבשיו אמא שלי לבוא מאיטליה, היא חולה. אם אני למות פה...(קולו נחנק).

- באים לבית קפה, רוצים לרקוד עם הבחורות, לא רוצות - גח"ל גח"ל.

- לכם המלחמה זה ספורט: למה שלחו את הבחור למשלט בלילה, הוא ימות. יש לו לב חלש.

- הוא ארטיסט. בחזית יורים בארטיסטים.

אותו לילה פרץ החוצה כל שהצטבר, היה מי שבירך על כך. לאחר שנרגעו ניצבו הטובים שבהם בתוך החשכה והקשיבו לדברים. בחוץ פרחו הכוכבים.

ישבנו סביב מדורת הבנזין ושתקנו. מכיוון רפיח נמשכה אש התותחים - עמומה, רחוקה, אובדת... אותו לילה ברע נפל הג'ינג'י. אכן ידידי, השתנו פני הדברים. אך אני נכון להישבע כי לא אחד מהם עשה את חשבון נפשו ולא אחד התחרט על מעשיו. או שמא טעות הייתה מצדנו? - לא. בתחום חוסר הרחמים הנקרא מלחמה, לרחם על הנגע פירושו מות הגוף. לגוף הלוחם יש תכונות דומות להפליא לגוף האדם. ברן ישב ושתק. הוא היה מסוג האנשים המאירים באור הזרחן נוכח הרקע האפל של הסכנות. "סלח להם כי הם אינם יודעים את אשר הם עושים".

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

יש להסביר, להסביר, לפקוח עיניים, לדבר אל הנשמה. יש לגרוף את האפר (מה רב האפר). לישוב את נשמתך שלך את תוך הרמץ וללבות, ללבות. הרי הסתערו עמנו נוכח המכונות, הרי צמאו אתנו בצמא, קפאו עמנו בקרה...הרוס, הרוס את מחיצת הזרות, היכנס לנשמתו כדי להבין עד תום מושג ההבנה את שניטל ממך להבין. נטול אותו בידך והוליכהו עמך, שעל-שעל. תן לו דגל, תן לו אהבה. תן לו מפלט מבדידות, מחוסר אמונה. תן לו קנה מידה חדש להערכת החיים. נטלו אותם מן האנייה אל הקרב: המטווח הפתוח הראשון היה לגבם אויב חי- בשר ודם.

לימדו אותנו להעמיד את האדם במרכז, לראות בו את חזות הכל, לבנות עליו את ההיכל. לימדו אותנו לרות באדם לא את הנגלה כי את הנסתר, את המעיין החתום שמעבר לסלע. כשוויתרנו על עודף המשכורת כדי לתת להם לא הבינו את משמעות הוויתור וחלקם לגלגו. היו בתוכנו שאמרו: "צריך להתנהג אתם אחרת, זה לא זה, זה לא החומר האנושי של נ". אחרים אמרו: "עברו הימים הטובים, כעת צבא סדיר". לא רצו לעשות תחנת ניסיונות, והפליגו ברכב השגרה, שמטו את החרב. הלילה הזה נדמה לי כי טעות גדולה מתחוללת כאן, ואולי מפליג אנוכי בדמיון. אני אומר לעצמי כי באותה מידה שאנו עמלים ליצור מהרבים את האחד - עלינו לראות באחד את הפרטים, את הפרטים באור ייחודם, ולהגיע לנידח בנשכחים. אני מאמין שאמונה גדולה עתידה ביום מן הימים לשלהב כל אדם. אני רואה אותם צומחים בידינו, אני רואה אותם מתחזקים מיום ליום. אני רואה אותם חדלים להיות טירונים והופכים להיות אנשי-מלחמה בעלי ניסיון. אני רואה אותם מקבלים את ברק העיניים - אותו ברק. אני יודע, עוד זמן רב נציב את הבשר הרפה והרוח הנחושה מול משקל הברזל שמנגד."

מתור: ספר הפלמ"ח. כרר ב'. חיים גורי

גיבושה של פלוגת

גח"ל

⌘

תמונת החודש

⌘

דבר המשורר

⌘

משולחננו

בסוף מלחמת העצמאות היו בצה"ל כ - 60,000 לוחמים קרביים.

למעלה ממחציתם היו ניצולי שואה.

1462 מהניצולים נהרגו במלחמת העצמאות.

129 מהם היו נצר אחרון למשפחותיהם.

מבין 12 מקבלי אות "גיבור ישראל", 4 היו ניצולי שואה.

מתוך התצוגה: "יד לגח"ל ולניצולי השואה
במלחמת העצמאות" שבבית הפלמ"ח.